NIEUWE UITGAVEN.

Is verplichte levensverzekering van werklieden mogelijk? Proeve van wettelijke regeling. Rotterdam, Stefanus Mostert en Zonen.

Wij hebben hier eene eerste poging voor ons, om voor ons land de grondslagen eener verplichte werkliedenverzekering in een wetsontwerp te formuleeren.

Op de laatste algemeene vergadering van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen was door het departement Kinderdijk en twee andere voorgesteld, door het hoofdbestuur te doen onderzoeken „of het mogelijk is, eene wettelijke verplichting tot levensverzekering voor werklieden in het leven te roepen.”

De geringe ondersteuning, welke dit voorstel ter vergadering ondervond, werd door de voorstellers toegeschreven aan twijfel, of eene praktisch uitvoerbare regeling van het ingewikkelde onderwerp wel te maken is, en zij hebben er zich toe gezet een ontwerp te leveren, dat „van den gewonen ingewikkelden regel afwijkt,” overtuigd, dat alleen van hen, „die in deze geen reputatie te verliezen hebben,” zulk een plan kan uitgaan.

De regeling, welke door de schrijvers, die hunne namen liever niet in het openbaar vermeld wenschen te zien, wordt voorgesteld, is in hoofdtrekken de volgende.

De verzekering zal plaats hebben bij ééne rijksinstelling, waartoe alle loontrekkenden beneden een bedrag van f 1200 's jaars verplicht zullen zijn toe te treden. De verzekering omvat:

a. pensioen na 65jarigen leeftijd, tot een maximum van f 5 per week;

b. pensioen bij invaliditeit door ziekte of ongelukken, van f 2,50 per week tot het 65ste jaar; bij gedeeltelijke invaliditeit wordt 25 pCt. van het loon, dat had kunnen verdiend worden, van de uitkeering afgetrokken;

c. tijdelijke uitkeering bij ziekte of ongelukken van f 5 per week

gedurende de eerste 6 maanden, of f 0.85 per dag, indien de ongeschiktheid minder dan een week duurt;

d. uitkeering van f 150 bij overlijden.

Voor al deze uitkeeringen zal volgens de ontwerpers een bedrag noodig zijn van f 0.72 per week, waarvan één derde door den werkman, één derde door den werkgever en 't laatste derde door den staat zal worden gedragen. Bons voor dit bedrag zullen van wege het rijk worden verkrijgbaar gesteld voor de werkgevers, tot $\frac{2}{3}$ van de waarde, die ze als storting voor uitkeering hebben. Deze bons zullen door de patroons bij de betaling van het werkvolk moeten worden gebruikt, en zullen alsdan voor $\frac{1}{3}$ der waarde als loonbetaling moeten worden aangenomen. Zoo komt de verdeling der wekelijksche (dagelijksche, maandelijksche, enz.) bijdrage eenvoudig tot stand. Zonder onderscheid van leeftijd, sexe, woonplaats en werkloon bedraagt de storting voor iederen loontrekende f 0.72 per week en genieten allen dezelfde uitkeering.

Een of meer plaatselijke commissiën van drie personen zijn belast met het in ontvangst nemen der bons, die de werklieden jaarlijks bij haar zullen moeten inleveren. Provinciale commissiën beslissen geschillen en vormen den tusschenschakel tusschen de gemeente-commissie en de „Rijkslevensverzekering” te Amsterdam.

Of op het maximum der uitkeering recht verkregen is, hangt af: 1e van het aantal jaren (48 weken), waarvoor is bijgedragen; 2e van de vraag of werd bijgedragen op het oogenblik, waarin uitkeering wordt verlangd.

Zoo verkrijgt, wie één vol jaar bons heeft ingeleverd, recht op een pensioen van 20 pCt. van het maximum; na tienjarige bijdrage is op 70 pCt. recht verkregen, en de volgende dertig jaren premie-storting leiden ieder slechts tot eene verhooging met 1 pCt. „Immers,” zoo zegt de toelichting, „de inrichting moet zoodanig zijn, dat de deelhebbers niet te lang naar de resultaten behoeven uit te zien.”

Bij ziekte of invaliditeit zal de volle uitkeering worden gedaan, wanneer de persoon „werkelijk in dienst was op 't oogenblik, waarop de aanspraak ontstond, en hij dus (?) tot op dat tijdstip bons in betaling ontving.” Is er meer dan een maand verlopen sedert bons voor hem werden goedgegeschreven, dan vermindert de uitkeering het eerste jaar met 20 pCt., na vier jaar met 50 pCt., na tien jaar met 70, totdat na 39 jaar geen uitkeering meer wordt gedaan.

De uitkeering bij ziekte vangt aan den dag, volgende op dien, waar de ziekte intrad; een geneeskundige moet verklaren,

dat de verzekerde gedurende den tijd, waarin de uitkeering plaats had, tot werken ongeschikt was.

Wie als loontrekkende geen voldoende aantal bons bekomen kan, kan ze tot de volle waarde bij de commissiën koopen.

Hoe de overschotten zullen worden aangewend is nauwkeurig geregeld. Eerst wordt er een reservefonds uit gevormd „om in alle eventualiteiten te voorzien,” dan worden „eventueele voorschotten” van den staat gerestitueerd, daarna vermindert de rijksbijdrage tot op $\frac{1}{4}$ van de stortingen en ten slotte worden de bijdragen van werkgevers en loontrekkenden verminderd.

Van het rijk zullen behalve het gewone $\frac{1}{4}$, in de eerste jaren, voor de thans reeds oudere werklieden, nog „eenige opofferingen” gevorderd worden, „om de verzekerden niet in al te hopelooze positie te plaatsen,” op den duur zullen de bijdragen voldoende zijn, en de steun van den staat zich derhalve bepalen tot het $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{8}$ van de benoodigde som. Dit gedeelte mag ten laste van den staat worden gebracht, „omdat hij belang heeft bij orde en goede verstandhouding tusschen de verschillende standen der maatschappij, en de maatschappij zal ontlast worden van vele uitgaven, die haar thans drukken ten gevolge van den onverzorgden toestand van zoovelen harer leden.”

Ziedaar de hoofdbepalingen van het ontwerp. Wij hebben er eene verblijdende, ernstige poging in te zien, uitgaande van de ondernemers zelve, om in zake de werkliedenverzekering tot handelen over te gaan, en in zoover verdient hun werk alle sympathie. Wordt echter de vraag gesteld, of op de door hen beschreven wijze het welslagen verzekerd is, of het in 't algemeen belang wenschelijk ware, dat hun ontwerp tot wet werd verheven, dan zou ik voor mij daarop niet bevestigend durven antwoorden.

De schrijvers verklaren in de voorrede, dat, wil de verplichte verzekering slagen, „aan den grootst mogelijken eenvoud veel ten offer zal moeten worden gebracht.”

Ik kan de vrees niet onderdrukken, dat om der wille van den eenvoud vele onderscheidingen en waarborgen, zonder welke mijns inziens de verplichte verzekering nooit goed kan werken zijn ter zijde gesteld.

Hoe de meeningen toch uiteenloopen! In Duitschland regelen uitvoerige wetten afzonderlijk de ziekenfondsen, de verzekering tegen ongelukken, de laatste weder in 't bijzonder voor de werklieden in de nijverheid, in den landbouw, in het zeewezen; een ontwerp van ongeveer 150 artikelen betreffende de oudendag-

verzekering is aan de orde, en nog ontvangen wij van de hand van den verdienstelijken Dr. Schäffle, die waarlijk niet tot de individualistische richting in de staathuishoudkunde wil gerekend worden, een uitvoerig artikel over „der Mangel an Individualisierung in der Alters- und Invalidenversicherung“! (Tübinger Tijdschrift 1888, III). — De schrijvers uit Kinderdijk regelen in enkele bladzijden de uitkeering bij overlijden, bij ziekte, bij invaliditeit en op den ouden dag. De weduwe- en weezenverzorging zijn hier blijkbaar vergeten; want volgens de toelichting dient de wettelijk verplichte levensverzekering „zooveel mogelijk te voorzien in alle gevallen, waarvoor in den regel verzekering wordt gesloten.”

Voor ieder loontrekkende dan, voor den boerenknecht aan de Bourtange en den kantoorbediende in Amsterdam, voor den meesterknecht en voor het jongmaatje ter drukkerij, voor het kind van 8 jaar, dat in loondienst de koeien hoedt, zal worden betaald 72 cent per week en zij zullen bij ziekte genieten f 5 per week, de eerste zes maanden! De schrijvers weten wat zij willen; „wilde men verschil maken,” zeggen zij, „tusschen sexe, leeftijd, woonplaats of beroep, dan zoude men in eindelooze berekeningen vervallen, die een grooter kwaad tengevolge zouden hebben dan de ongelijkheid, die men er door zou willen voorkomen.” Waarin dit grooter kwaad gelegen is wordt niet meegedeeld. Maar acht ge het dan geen kwaad, wanneer voor vele streken de uitkeering bij ziekte belangrijk meer dan het gewone dagloon bedragen zal? Van onvolwassenen wil ik niet eens spreken, maar men raadplege de loonstatistiek in de Bijdragen van het Statistisch Instituut (1886, II), en er zal geen twijfel overblijven, of eene uitkeering van f 5 's weeks zal, ten minste ten platten lande, een sterken prikkel opleveren tot het voorwenden van ziekte. En dezelfde uitkeeringen, die onder de lager bezoldigden fraude uitlokken, zijn voor de hooger beloonde kringen der arbeidende klasse onvoldoende om te voorzien in het bij hunne leefwijze onmisbare. Voor den man met f 1200 inkomen is f 2,50 's weeks bij blijvende ongeschiktheid tot arbeid door een ongeval geen verzekering maar een aalmoes. De deutsche wet kent hem f 800 toe.

Deze weigering om te onderscheiden, om te individualiseeren, acht ik de grondfout van het voorgestelde plan. Nog maar één voorbeeld om te doen zien, tot welke gevolgen dit leidt. De deutsche en oostenrijksche wetten trachten, door naar de mate van het beroepsgevaar de bedrijven in groepen te verdeelen, of door classificatie der risico's, elk bedrijf zooveel te doen betalen

als voor het onderhoud zijner invaliden wordt vereischt. Men vertrouwt, dat het aldus ten slotte de koopers van het product zijn zullen, door wie de kosten der verzekering worden gedragen. Ook van deze ongelijkheid willen de nederlandsche ontwerpers niet weten. Voor den arbeider in de loodwitfabriek en voor de dienstbode, voor den zeeman en den kantoorklerk, voor den mijnwerker in de limburgsche kolenmijnen en den schippersknecht zal dezelfde premie worden gevorderd. Zoolang van eene zoo volstreckte uniformiteit de noodzakelijkheid niet is aangetoond, zoolang er geen andere grond dan de zoo verkregen eenvoud voor aangevoerd wordt kunnen wij er moeilijk in berusten. Liever een ietwat ingewikkelder regeling, waardoor met de bestaande verscheidenheid van toestanden beter rekening wordt wordt gehouden!

Doch genoeg over ons hoofdbezwaar. Naar den wensch der schrijvers, die gaarne van ontvangen wenken willen gebruik maken, volgen hier nog eenige opmerkingen, die bij het overdenken van hun plan bij mij opkwamen.

Het schijnt mij hoogst ondoelmatig, de ziekenverzekering bij ééne rijksinstelling te concentreren. Nergens is meer behoefte aan een orgaan van belanghebbenden, uit den kring der verzekerden zelve, om tegen fraude, voorgewende ziekte te waken. Waar ten slotte de staat betaalt, zal van eene gemeentecommissie geen scherp toezicht kunnen verwacht worden. Ook het bewijs van een geneeskundige, dat iemand tot werken ongeschikt is, zal, vrees ik, geen voldoende waarborg opleveren. Alleen dagelijksche controle in kleinen kring door personen of besturen, wier persoonlijk belang meebrengt, dat niet te spoedig uit de kas geput worde, kan hier simulatie voorkomen. Daarenboven opent de bepaling, dat reeds „op den dag, volgende op dien, waarop de ziekte intrad,” de uitkeering begint, de deur voor allerlei kleine eischen, waarbij de zucht om eens een vrijen dag te hebben eene groote rol speelt, en die zeer moeilijk zijn na te gaan. Een wachttijd van eenige dagen wordt dan ook door allen, die zich met dergelijke fondsen hebben beziggehouden, noodig geacht. Zoo is, b. v., bij het Knappschaftsverein te Klausthal in den Harz de voor ziekingeld benoodigde som tot op de helft verminderd, nadat eene „Karenzzeit” van vier dagen was ingevoerd. Zoo arm zijn toch wel zeer weinigen, dat zij eene ongesteldheid van een paar dagen niet zonder ondersteuning kunnen te boven komen! —

Het streven, de verzekerden „niet te lang naar resultaten te laten wachten”, heeft onze schrijvers geleid tot een voorstel, dat

den staat in menig opzicht duur kan te staan komen. Ik bedoel niet alleen, dat de staat de uitkeering voor de thans reeds ouderen zoo goed als geheel voor zijne rekening neemt. Ik heb de algemeene bepaling op het oog, dat door 10 jaar te storten recht verkregen wordt op 70 pCt. van het maximum-pensioen. Wanneer men bedenkt, dat ver de meeste vrouwen vóór haar huwelijk een tiental jaren voor loon hebben gediend, dan zullen deze aan hare echtgenooten, al houden zij met de storting voor goed op, het aangenaam vooruitzicht meebrengen op f 3.50 pensioen per week op haar ouden dag. De staat zal voor een spotprijs de pensionering der vrouwelijke bevolking van Nederland op zich genomen hebben! Waar ligt hier de „sterke prikkel tot geregelde bijdrage in het fonds”, waarvan de toelichting spreekt?

Bij de mannen bestaat dit gevaar niet, want zij blijven hun leven door in loontrekkenden dienst. Ten minste, indien de verplichting tot storting van 48 cent per week kan worden afgedrongen. Onder de „strafbepalingen” is van dit verzuim de stortingen te doen geen melding gemaakt. Vermoedelijk is dit punt onder enz. begrepen, maar eenige nadere toelichting omtrent de wijze, waarop men *alle werkgevers* van staatswege afdoend denkt te controleren, ware misschien niet overbodig geweest.

Maar zelfs wanneer van der jeugd af trouw is gestort, is het nog zeer de vraag, of deze stortingen met de rijksbijdrage van $\frac{1}{2}$ voldoende zijn zullen voor wat hier wordt beloofd ¹⁾. Hieromtrent vernemen wij alleen, dat de premie afgeleid is uit de tarieven van het Nederlandsch Werkliedenfonds, uit die van het duitsche Unfallversicherungsgesetz, en van lang bestaande ziekenfondsen. Neemt men nu in aanmerking, dat de duitsche wet alleen tegen ongevallen in het bedrijf verzekert, invaliditeit door ongelukken buiten het bedrijf of om andere redenen niet mee omvat; dat die wet geheel geen premietarief inhoudt, maar eenvoudig omslag beveelt van de uitkeeringen, die feitelijk zullen moeten geschieden, over de betrokken etablissementen; bedenkt men verder nog, dat de eigenaardige regeling, waarbij de uitkeeringen in de eerste jaren met veel sneller stap tot het maximum naderen dan later, noch bij het Werkliedenfonds, noch in de duitsche wet te vinden is, — dan is zonder nadere toelichting niet duidelijk, hoe de

¹⁾ De werkmansbode van 1 Dec. jl. acht de uitkeeringen in 't ontwerp over het algemeen tamelijk laag. (Ook voor 't platte land?) Hij wil den leeftijd, waarop pensioen buiten invaliditeit ingaat, tot op 60 jaar vervroegen, en den termijn voor 't verkrijgen van het volle pensioen belangrijk bekorten. Alles zeer goed, maar wie zal de verhoogde premieën moeten betalen?

ontwerpers aan hun premiën zijn gekomen. Velen zouden hieraan meer waarde gehecht hebben, dan aan de uitgewerkte regeling van de manier, waarop de *overschotten* van de instelling zullen gebruikt worden. —

Op welken grond, kan men verder vragen, moet de Staat $\frac{1}{2}$ bijdragen tot de uitkeering bij overlijden en tot de ziekenverzekering, die de werklieden thans reeds ten volle betalen uit eigen beurs? Waartoe de staatshulp aanbieden, waar eigen hulp reeds algemeen de noodige middelen afzondert, en waar alleen aan betere inrichting behoefte bestaat? —

Wie zal zich bij de Staatsinstelling kunnen verzekeren? Alle loontrekkenden, zegt het ontwerp in art. 1. Maar wanneer een boekhouder, die f 1000 verdient of een jongmensch, dat voor f 300 's jaars bij eene bankinstelling werkzaam is, zijn bons inlevert, dan zal de plaatselijke commissie weigeren, die bons in te schrijven, wanneer die personen „middelen hebben of afzonderlijke verdiensten, waardoor zij geacht kunnen worden buiten de in art. 1 genoemde categorie van loontrekkenden te vallen.” Aldus de ontwerpers in het Handelsblad van 9 Nov ¹⁾. — Door deze nadere toelichting geraakt de uitlegger van het ontwerp weder geheel in de war. *Alle* loontrekkenden, in art. 1, was duidelijk. Op welken grond de gemeentecommissie aan eenig *niet-loontrekkend* persoon, die de volle premie volgens art. 20 betalen wilde, weigeren kon zijne bons in te schrijven, was minder helder. Maar nu vernemen wij, dat zelfs aan *loontrekkende* personen die inleg moet worden geweigerd, wanneer zij „middelen” hebben of „afzonderlijke (?) verdiensten!” Wordt hier aan die commissiën geen onmogelijke taak opgedragen, die zij niet zonder grove willekeur zullen kunnen volvoeren, en waar geen nauwgezet man zich voor zal laten vinden?

Ik meen hiermede genoeg te hebben gezegd tot kenschetsing van het Kinderdijsche voorstel. In eene bespreking van het voor en tegen der verplichte verzekering in het algemeen wil ik mij hier niet begeben. In beginsel zal hieromtrent tusschen de schrijvers en mij geen groot verschil bestaan. Maar zij hebben, dunkt mij,

¹⁾ In dat nummer laten de schrijvers mij ter vergadering van het Nut, „als bewijs voor wat het particulier initiatief vermocht” het feit aanvoeren, dat „over 1887” weder pl. m. 80 personen waren toegetreden voor pensioenverzekering. — Werkelijk, zóó dwaas is het niet geweest! Volgens het verslag (Nutsalmanak 1889, bl. LXVI) wijst het departement Leiden op „het feit”, dat bij het Nederl. Werkliefdenfonds onlangs in ééne week 80 polissen voor pensioenuitkeering zijn gesloten.”

de moeilijkheden, aan het bewerken eener wetgeving op de werkliedenverzekering in haar vollen omvang verbonden, veel te licht geteld. En terwijl zij over al die moeilijkheden luchtig heen-stappen, doen zij aan eene goede zaak schade, omdat de in 't oog vallende gebreken van hun plan velen van de verplichte verzekering in 't algemeen afkeerig dreigen te maken.

Het vraagstuk van de verzekering van den ouden dag der werklieden is in ons land nog niet rijp voor beslissing door de wet. Er is niet de minste kans, dat bij de openbare meening het op-leggen eener verplichting daartoe ingang vindt, vóór en aleer afdoend zal gebleken zijn, dat noch van de zijde der werklieden, noch van die der werkgevers iets van belang geschiedt. En het was alleen op dezen grond, toen juist in die dagen de Werkgeversbond zijne werkzaamheid begon, dat dezen zomer het Nut het voorstel Kinderdijk ontijdig achtte.

Blijkt het na eenige jaren, waarin de wetgever niet behoeft stil te zitten, maar zich aan de invoering der verzekering tegen ongelukken kan wijden, dat van de zijde der werkgevers even weinig als door de werklieden zelven voor de pensioenverzekering gedaan wordt, dan zal voor de bewerking eener regeling van staatswege het tijdstip zijn aangebroken, maar ik zou het zeer betwijfelen, of men alsdan het plan Kinderdijk tot grondslag zal nemen.

December 1888.

H. B. GREVEN.